

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์ “ปชโชต — แสงสว่าง (คือปัญญา)”

ปชโชต อ่านแบบภาษาบาลีว่า **ปัต - โช - ตะ** แปลว่า **แสงสว่าง** มีความหมายโดยทั่วไปที่หมายถึงแสงสว่างประเภทต่างๆ และแสดงถึงแสงสว่างที่ประเสริฐที่สุดคือ พระปัญญาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ได้ทรงตรัสรู้และทรงแสดงพระธรรมประกาศความจริงแก่อุฎฐาให้สัตว์โลกได้เกิดปัญญาเป็นแสงสว่าง ที่สามารถเข้าใจสภาพธรรมตามความเป็นจริง

ข้อความในพระสุตตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค ปชโชตสูตร แสดงถึงแสงสว่างไว้ ดังนี้

“แสงสว่างทั้งหลายในโลกมีอยู่ ๔ อย่าง แสงสว่าง ที่ ๔ มิได้มีในโลกนี้,
ดวงอาทิตย์ ส่องสว่างในเวลากลางวัน, ดวงจันทร์ ส่องสว่างในเวลากลางคืน,
หนึ่ง ไฟ ย่อมรุ่งเรืองในเวลากลางวัน และ เวลากลางคืน,
พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐกว่า แสงสว่างทั้งหลาย,
แสงสว่างของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นแสงสว่างอย่างยอดเยี่ยม”

ธรรมเป็นเรื่องที่ละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่ง และมีจริงในขณะนี้ด้วย ไม่ต้องไปแสวงหาธรรมที่ไหน ไม่ว่าจะเป็นขณะใดก็ตาม ไม่พ้นไปจากธรรมเลย มีแต่จิต (สภาพธรรมที่เป็นใหญ่เป็นประธานในการรู้แจ้งอารมณ์) เจตสิก (สภาพธรรมที่เกิดร่วมกับจิต) และ รูป (สภาพธรรมที่ไม่รู้อารมณ์, ไม่ใช่สภาพรู้) เท่านั้น ที่เกิดขึ้นเป็นไปจริงๆ และแต่ละคนก็เป็นแต่ละหนึ่ง ไม่เหมือนกันเลย ก่อนที่จะได้เกิดมาเป็นบุคคลนี้ในชาตินี้ ก็เกิดมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน และยังจะต้องเกิด เป็นไปอีกนานแสนนาน ในสังสารวัฏฏ์จนกว่าจะได้อบรมเจริญปัญญา จนกระทั่งรู้แจ้งอริยสัจธรรมดับกิเลสทั้งปวงได้อย่างหมดสิ้นถึงความเป็นพระอรหันต์ ปรินิพพานแล้ว ไม่ต้องมีการเกิดอีก เมื่อไม่มีการเกิด ทุกข์ใดๆ ก็ไม่มี ซึ่งจะต้องเป็นปัญญาเท่านั้นถึงจะเข้าใจธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริงได้ และปัญญาจะมาจากไหน ถ้าไม่สะสมจากการฟังพระธรรมศึกษาพระธรรม เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีเป็นส่วนน้อยมากที่จะได้ฟังพระธรรม

การได้ฟังพระธรรมศึกษาพระธรรมในภพนี้ชาตินี้ ก็แสดงว่าต้องเป็นผู้เคยได้สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว เคยได้ฟังพระธรรม เคยเห็นประโยชน์ของพระธรรมมาแล้ว จึงสนใจที่จะฟังที่จะได้ศึกษาสะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกต้องไป ถ้าเป็นผู้ที่ไม่ได้สะสมเหตุที่ดีมา แม้เสียงของพระธรรมจะอยู่ใกล้ๆ ก็ไม่ฟัง เพราะเป็นผู้ไม่มีศรัทธา เป็นผู้ไม่เห็นประโยชน์ ไม่หลังศรัทธามาที่จะรองรับพระธรรม ตามความเป็นจริงแล้ว ชีวิตของผู้ที่ยังมีกิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต) ก็เป็นไปกับด้วยอำนาจของกิเลสเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ โลภะ ความติดข้องยินดีพอใจในสิ่งต่างๆ และกิเลสประการอื่นๆ ด้วย ชีวิตก็เป็นไปอย่างปกติ ไม่ใช่เรื่องที่ผิดปกติ แต่ผู้ที่เห็นประโยชน์ของพระธรรม แม้ว่าจะมีชีวิต

เป็นไปด้วยอำนาจของกิเลสเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ยังมีโอกาสที่จะได้ยินได้ฟังบ้างในวันหนึ่งๆ มากบ้าง น้อยบ้างตามโอกาสที่มี เป็นการอบรมเจริญปัญญาท่ามกลางอกุศลซึ่งมีมากเป็นอย่างยิ่ง เป็นไปตามการสะสมของแต่ละบุคคล ถ้าไม่เคยสะสมเหตุที่ดีอย่างนี้มาเลย ก็คงจะไม่ฟังอย่างแน่นอน แต่ที่ฟังก็เพราะเคยได้ยินได้ฟังพระธรรมมาแล้ว แม้เพียงเล็กน้อยแต่ครั้งก็มีประโยชน์ และก็ไม่ใช่สูญหายไปไหน สะสมสืบต่ออยู่ในจิตทุกขณะ เป็นที่ฟังต่อไปในภายหน้า

พระมหากรุณาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่สามารถที่จะประมาณได้ ทรงมีพระมหากรุณาต่อสัตว์โลกทั้งปวง ไม่ว่าจะเป็นพระราชชา พราหมณ์ คฤหบดี คนมั่งมี คนยากจน หรือผู้มีภูมิปัญญาไม่ดี เป็นโจรผู้ร้าย ทรงอนุเคราะห์สัตว์โลกนั้นด้วยพระธรรมคำสอนของพระองค์ ที่เป็นแสงสว่าง เกื้อกูลให้เกิดปัญญาความเข้าใจถูกเห็นถูก ทำลายความมืดคืออวิชชา (ความไม่รู้) เพราะมีอวิชชานี้เองจึงทำให้ไม่รู้สภาพธรรมตามความเป็นจริง เป็นเหตุให้ประพฤตินิสัยที่ผิดประการต่างๆ มากมาย

เป็นที่น่าพิจารณาว่า ถึงแม้ว่าวันหนึ่งๆ ชีวิตของเราจะเต็มไปด้วยกิเลสหนาประการ ถูกกิเลสครอบงำและลูกโป่งอยู่ในจิตใจตลอดเวลา ทั้งความติดข้องยินดีพอใจ ความโกรธชุนเคืองใจ ความไม่พอใจ และกิเลสตัวสำคัญ คือ อวิชชา ความไม่รู้ เป็นต้น ซึ่งเป็นปกติของผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ก็ตาม แต่สิ่งที่ดีควรมีเป็นอย่างยิ่งนั้น ก็คือ ความมั่นคง จริตใจ และมีศรัทธาที่จะฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม อบรมเจริญปัญญาต่อไป เพื่อขัดเกลากิเลสของตนเอง เพื่อละคลายความมืด คืออวิชชา ไปทีละเล็กทีละน้อย ด้วยแสงสว่างแห่งปัญญาที่ค่อยๆ เจริญขึ้น

การฟังพระธรรมบ่อยๆ เนื้อๆ แล้วค่อยๆ เข้าใจขึ้น จึงเปรียบเสมือนค่อยๆ มีแสงสว่างส่องในที่มืด จนกว่า วิชา คือปัญญาจะเกิดขึ้น สามารถกำจัดความมืด คือ อวิชชาให้หมดสิ้นไปได้ ที่สำคัญที่สุด ต้องเริ่มจากการฟังพระธรรม ก้าวต่อไปอย่างไม่ประมาทในแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง โดยที่ไม่ขาดการฟังพระธรรม เป็นปกติในชีวิตประจำวัน ค่อยๆ สะสมความเข้าใจถูกเห็นถูกไปทีละเล็กทีละน้อย.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕-๖๒๑๗๑๐๖]